

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΓΚΑΙΡΩΝ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ.

Τὴν ἕκτην (18ην ε. ν.) Ἰουνίου 1815 συνεκροτήθη ἐν Οὐατερλῶ τοῦ Βελγίου ἡ φονικὴ ἐκείνη μάχη κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἔκτακτος ἀνὴρ ὁ καθαιρῶν καὶ διορίζων βασιλεὺς κατὰ βούλησιν, Ναπολέον ὁ πρῶτος, ἠττήθη τὴν ἐσχάτην αὐτοῦ ἤτταν. Ἀρχηγὸς τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ τοῦ νικήσαντος τὴν ἀξιομνημόνευτον ἐκείνην μάχην ἦτο ὁ Ἄγγλος Δουξ τοῦ Οὐελιγκτῶν, ἀνὴρ ὅστις διὰ τῆς σπανίας αὐτοῦ ἰκανότητος ἀνῆλθε κατὰ μικρὸν εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν τῆς ἀνθρωπίνου δόξης, τιμηθεὶς οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἔθνους, ἀλλὰ καὶ ὑφ' ὄλων τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης. Κατὰ τὴν νεανικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν, ὅτε ὁ Δουξ ὠνομάζετο εἰσέτι Ἀρθούρος Βελλεσλέης, ὑπηρετεῖ ὡς συνταγματάρχης εἰς τὸν ἐν Ἰνδικῇ Ἀγγλικὸν στρατόν. Ἦτο τότε τριακοντούτης, ἀλλ' ἡ ἀνδρεία του, ἡ θαυμάσιος πειθαρχία τὴν ὁποίαν ὅπου ἐπήγαινε εἰσήγε καὶ ἡ πολλὴ του περίνοια ἐδείκνυον ὅτι ὁ ἀνὴρ ἐμελλέ ποτε νὰ ἀναδειχθῆ, ὡς καὶ πράγματι ἀνεδείχθη.

Ἡμέραν τινα, ὅτε ὑπηρετεῖ ἐν Ἰνδικῇ, ἀξιωματικοὶ τινες, ὄντες συνηθροισμένοι, συνελάλουν περὶ διαφόρων πραγμάτων. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, νέος τὴν ἡλικίαν, Σάνδυσ καλούμενος, λαβὼν τὸν λόγον ἤρχισε νὰ λαλή χλευαστικῶς καὶ νὰ ἐμπαίζη, ὡς ὅχι μόνον τότε ἀλλὰ καὶ σήμερον εἰσέτι πράττουσι πολλοὶ, τὰς εὐαγγελικὰς ἀληθείας. Ἐνῶ ἐλάλει, ἔχων τὸν σαρκασμὸν ἐπὶ τῶν χειλέων του, φωνή τις καθαρὰ καὶ γλυκεῖα πλὴν σοβαρὰ, «Σάνδου, μὴ ὀμιλῆς περὶ πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν ἐννοεῖς· μελέτησον πρῶτον», ἔξωθεν ἐρχομένη, ἔπεσεν ὡς κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ νέου ἐκείνου ἀξιωματικοῦ. Ἡ φωνή, ἡ ἔξωθεν ἐρχομένη, ἡ φέρουσα τὸν σοβαρὸν καὶ ἐγκαίρῳ ἐκείνον ἔλεγχον, ἦτο ἡ τοῦ συνταγματάρχου Ἀρθούρου, ὅστις ἤκουσε λαλοῦντα τὸν νέον ἀξιωματικόν· τοσαύτην δὲ ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν ἐπὶ τοῦ Σάνδου, ὡστε οὐ μόνον διέκοψε τὸν λόγον του ἀμέσως καὶ ἔμεινε λίαν σκεπτικὸς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐφαίνετο ὅτι ριζικῶς μετεβλήθη. Δὲν ἐχλεύαζε πλέον οὐδὲ ἐνέπαιζεν ἀλλ' ἐμελέτα. Ἀπὸ φλυαροῦ ἔγεινε σοβαρὸς καὶ ἐμβρυθής· ἡ ἐπιπολαιότης, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἦτο ἄστατος καὶ ἀκατάστα-

τος, αἴφνης τὸν ἐγκατέλειψε καὶ ἔκτοτε ἔγεινε τακτικὸς σταθερὸς καὶ τόσον χρηστοῦς ὥστε οἱ ἐκεῖ τότε παρεπιδημοῦντες σπουδαῖοι ἄνδρες, οἷος ὁ Δόκτωρ Κλαύδιος Βουχάναν καὶ ἄλλοι, δὲν ὤκνησαν νὰ τὸν προσλάβωσιν ὡς ἐπιστήθιον αὐτῶν φίλον καὶ νὰ συνάψωσι μετ' αὐτοῦ ἀκολουθῶς ἀλληλογραφίαν ἐκ τῶν ἀθανάτων ἐκείνων αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ διδάσκωσιν ὀλόκληρον τὴν ἀνθρωπότητα.

Παρῆλθον ἔτη πολλά. Ὁ Σάνδυσ, ὅστις διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του εἶχεν ἀποκτήσει βαθμὸν συνταγματάρχου, ἐπιστρέψας εἰς τὴν πατρίδα του, ἔζη μακρὰν τοῦ στρατοῦ· ὁ δὲ Ἀρθούρος Βελλεσλέης εἶχε καταστήσει στρατάρχης καὶ Δουξ τοῦ Οὐελιγκτῶν, ἀποκτήσας τοσαύτην παγκόσμιον φήμην διὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Ναπολέοντος νίκης του ὅσην ὀλίγοι θνητοὶ ἀπέκτησαν ἢ μέλλουσι νὰ ἀποκτήσωσιν. Ἐπιστρέφωντος ἐκ τῆς νίκης εἰς τὴν πατρίδα του, ἡ εἰσοδὸς του ἦτο τόσον θριαμβευτικὴ ὡστε πολλοὶ βασιλεῖς ἐζήλευον τὴν θέσιν του, ἀπειρα δὲ συγχαρητήρια, ἐνδείξεις θαυμασμοῦ καὶ ἐκφράσεις σεβασμοῦ τῶ ἐπέμποντο πανταχόθεν. Ἐν τούτῳ τῆς δόξης του τῶ σημείῳ εὐρισκόμενος ἔλαβεν ὁ Δουξ καὶ τινα ἐπιστολὴν μοναδικὴν ἴσως εἰς τὸ εἶδός της. Δι' αὐτῆς ὁ ἐπιστέλλων συνέχαιρε τὸν Δουκα διὰ τὴν εὐτυχίαν του, ἐθαύμαζεν αὐτὸν διὰ τὸ κατόρθωμά του καὶ τὸν ἠγαθολογεῖ ἐξ ὅλης καρδίας του διὰ φιλικόν τινα καὶ ἀδελφικὸν ἔλεγχον, τὸν ὁποῖον ὅτε καὶ οἱ δύο ἦσαν νέοι τῶ εἶχεν ἀποτείνει. Ὁ ἔλεγχος ἐκείνος τῶ ἔγραφεν, ἐξεγείρας τὴν συνείδησίν μου με ἔκαμε νὰ ἴδω τὴν θέσιν μου καὶ νὰ αἰσθανθῶ τὴν κατάστασίν μου· κατάστασιν ἐλεεινὴν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ κατέφυγον εἰς τοῦ Χριστοῦ τὰς ἀγκάλας. Ἐν τέλει ὁ γράφων μετὰ τῆς αὐτῆς πάντοτε ἀπλότητος καὶ εὐλικρινείας ἐξώρριζε τὸν Δουκα νὰ μὴ ἐγκαταλειφθῆ εἰς τὴν γοητείαν τῆς δόξης καὶ τῶν τιμῶν, τὰς ὁποίας τοσοῦτον δικαίως ἀπέκτησεν, ἀλλὰ νὰ ζητῆ τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ὅπως φωτιζόμενος δύναται νὰ ἐκτιμᾷ αὐτὰς δεόντως καὶ οὕτως ὑψωθῆ ὑπεράνω τῶν γηίνων τῆς παρούσης ζωῆς. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔφερε τὴν ὑπογραφήν τοῦ συν-

ταγματάρχου Σάνδου και εισέτι εύρισκεται μεταξύ των έγγραφων του Δουκός. Ὅποιαν ἐντύπωσιν ἐπροξένησεν εἰς τὸν στρατάρχην ὅτε κατὰ πρῶτον ἀνέγνωσεν αὐτὴν εἶναι ἄγνωστον, παρατηρήθη ὅμως ὅτι ἔκτοτε ὁ νικητὴς τοῦ Ναπολέοντος ἐμελέτα περισσώτερον καὶ μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου τὰς Γραφάς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΥΛΛΕΡΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΒΡΙΣΤΟΛΗ ΟΡΦΑΝΑ.

Τὴν 10 Φεβρουαρίου ε. ν. 1870 πλῆθος λαοῦ εἶχε συναθροισθῆ εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῆς Βριστόλης (Arno Vale) ὅπως ἀποδώσῃ τὰς τελευταίας τιμὰς εἰς κοιμηθεῖσάν τινα κυρίαν καὶ δείξῃ τὴν συμπάθειάν του εἰς τοὺς ἐπιζῶντας ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς. Αἱ ὁδοὶ, δι' ὧν ἐφέρετο τὸ λείψανον, ἦσαν πλήρεις θεατῶν, τὴν δὲ κηδεῖαν συνώδευον ὑπὲρ τὰ χίλια ὀρφανὰ ἄρρενά τε καὶ θήλεα. Ἡ ἀποθανοῦσα ἦτο ἡ προσφιλεῖς σύζυγος τοῦ Γεωργίου Μυλλέρου, τοῦ σεβασμίου ἀνθρώπου, ὅστις καὶ διηύθυνε τὴν νεκρόσιμον ἀκολουθίαν. Αἰτία τῆς παγκοίνου τιμῆς, τῆς ἀποδοθείσης εἰς τὴν κοιμηθεῖσαν καὶ διὰ τῆς μεγάλης ἐκείνης συρροῆς τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ διὰ στιχουργημάτων, ἦτο ὅτι αὕτη ἐχρημάτισεν ἀξία σύζυγος καὶ συνεργάτης ἀνδρὸς ὅστις ἀνεδείχθη μέγας τῆς πόλεως ἐκείνης καὶ τῶν περιχώρων τῆς εὐεργέτης. Ἐκ τῆς ἐτησίας ἐκθέσεώς του, τῆς πρὸ τοῦ θανάτου τῆς συζύγου του περὶ τὰ τέλη τοῦ 1869 δημοσιευθείσης, ἐραυζόμενοι παραθέτομεν τὰ ἀκόλουθα ἐξ ὧν καταφαίνεται ὁποῖου εἶδους εὐεργέτης ὑπῆρξε.

«Πρὸ τριάκοντα καὶ ἐννέα ἐτῶν ἤρχισα νὰ βαδίζω τὴν μακαρίαν ὁδὸν ταύτην, τῆς περιθάλψεως δηλονότι τῶν ὀρφανῶν, ἀδαλείπτως δὲ εἶχον βοηθόν μου τὸν Κύριον, οὐ μόνον εἰς τὰς μεγίστας δυσκολίας ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς δεινοτάτας ἀνάγκας καὶ στερήσεις, οἰοῦδὴποτε χαρακτῆρος καὶ ἂν ἦσαν τούτου μάλιστα πείραν ἔλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ χρηματικά μέσα, ἔλαβον διὰ τὸ ἔργον τοῦτο, ἀπλῶς ὡς ἀπάντησιν εἰς τὰς προσευχάς μου, χωρὶς νὰ ζητήσω ἀπὸ κανένα, τὸ ποσὸν 430,000 λιρῶν.

Ἐὰν ὁ ἀναγνώστης, ἀγνοῶν τὰς προηγουμένας ἐκθέσεις μου, ἐρωτήσῃ τί ἐγείναν αἱ τετρακόσαιο καὶ τριάκοντα χιλιάδες

λίραι, ἀπαντῶ ὅτι περὶ τὰς 17,000 παιδία ἀνετράφησαν εἰς τὰ διάφορα σχολεῖα, τὰ ὑπὸ τοῦ καθιδρύματός μας διατηρούμενα ὅτι ὑπὲρ τὰς 48,700 ἀντίτυπα Παλαιῶν Γραφῶν, ὑπὲρ τὰς 47,300 Καινὰς Διαθήκας, ὑπὲρ τὰς 30,000 μικροτέρων τῆς Γραφῆς μερῶν καὶ 33,000,000 βιβλίων καὶ φυλλαδίων εἰς διαφόρους γλώσσας ἐκυκλοφόρησαν. Προσέτι 2,879 ὀρφανὰ διὰ τῶν ἰδίων μου φροντίδων ἐξεπαιδεύθησαν καὶ πέντε μεγάλα κτίρια, εἰς ἃ ἐξωδεύθησαν 110,000 λίραι, ἀνηγέρθησαν, χωροῦντα 2,050 ὀρφανὰ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἀποτελέσματα πάντων τούτων, ὁ Θεὸς μόνος γινώσκει κατὰ βάθος αὐτὰ, πλὴν καὶ ἐκ τῶν καρπῶν, τοὺς ὁποίους μέχρις ὥρας εἶδομεν, ἔχομεν πολλὰ διδόμενα ὅπως δοξάζωμεν καὶ εὐχαριστῶμεν αὐτόν.»

Περὶ δὲ τῶν ὀρφανῶν ἡ ἐκθεσις λέγει:

«Αἱ κόραι αἰτινες γίνονται δεκταὶ εἰς τὸ καθιδρυμα μένουσιν ἐν αὐτῷ ἕως οὗ γίνωσιν ἱκαναὶ πρὸς ἐργασίαν. Σκοπὸς μας εἶναι νὰ κρατῶμεν αὐτὰς ἕως οὗ ἀναπτυχθεῖσαι καλῶς δύνανται νὰ κατέξωσιν ἀξίως θέσιν τινα, τούλάχιστον καθ' ὅσον δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν. Γενικῶς προτιμῶμεν νὰ συνεθίζωμεν αὐτὰς εἰς τὴν ἐργασίαν, ἀντὶ νὰ τὰς διδάσκωμεν καθιστικὴν ἐνασχόλησιν, καθότι τούτο κρίνομεν καταλληλότερον καὶ διὰ τὰ σώματα καὶ διὰ τὰς ψυχὰς των· ὅταν ὅμως ἡ ὑγεία των δὲν τὸ ἐπιτρέπη τότε βαδίζομεν συμφώνως πρὸς αὐτὴν. Ὅταν, ὡς ἐκ τῆς πολυχρονίου πείρας, βεβαιωθῶμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ συστήσωμεν αὐτὰς εἰς θέσιν τινα, τότε δίδομεν εἰς αὐτὰς πᾶν ὅ,τι ταῖς ἀναγκαῖοι δωρεάν. Γενικῶς αἱ κόραι διατελοῦσιν ὑπὸ τὰς φροντίδας μας μέχρι τοῦ δεκάτου ἐβδόμου ἔτους τῆς ἡλικίας των· πολὺ δὲ σπανίως ἐξέρχονται ἀρχήτερον· ἐπειδὴ δὲ προσλαμβάνομεν αὐτὰς μικρὰ παιδία μένουσι μεθ' ἡμῶν 13 ἢ 14 ἔτη. Διδάσκωμεν δὲ αὐτὰς ἀνάγνωσιν, γραφὴν, ἀριθμητικὴν, γραμματικὴν, γεωγραφίαν, ἱστορίαν, πάντος εἶδους χρήσιμον διὰ βελόνης ἐργασίαν, καὶ πάντα τὰ τῆς οἰκίας ἔργα. Τὰ φορέματά των ἐργάζονται καὶ ἐπιδιορθοῦσι μόναι των, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ, προσπαθοῦμεν παντὶ σθένει ὅπως ἀναδείξωμεν αὐτὰς χρήσιμα τῆς κοινωνίας μέλη. Τὰ ἄρρενα ὅταν γίνωσιν 14 ἢ 15 ἐτῶν θέτομεν πρὸς ἐκμάθησιν τέχνης. Εἰς τοῦτο λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν τὰς

δυνάμεις ἐκάστου χωρὶς νὰ ἔχωμεν ὀρισμένον κανόνα· ἕκαστον ὀρφανὸν εἶναι ἐλεύθερον νὰ ἐκλέξῃ τὴν τέχνην τὴν ὁποίαν θέλει νὰ μάθῃ· ἅμα ὅμως ἐκλέξῃ αὐτὴν καὶ καταταχθῆ δὲν τῷ ἐπιτρέπομεν νὰ τὴν ἀλλάξῃ. Εἰς τὰ ἄρρενα, ὅπως καὶ εἰς τὰ θήλεα, ὅταν τελειοποιηθῶν παρέχονται πάντα τὰ ἀναγκαῖα δωρεάν. Κατὰ τὰ τελευταῖα εἰκοσιν ἔτη ὅλα τὰ ἄρρενα ὅσα ἐδιδάχθησαν τέχνην ἐγείναν, ξυλουργοὶ, λεπτοουργοὶ, κιβωτοποιοὶ, ὑποδηματοποιοὶ, ράπται καὶ ὑφασματοπῶλαι, μολυβδουργοὶ, χρωματισταὶ, τυπογράφοι, ἀρτοποιοὶ καὶ ἐν γένει ἕμαθον πᾶσαν χρήσιμον τέχνην· ἐκτὸς δὲ τούτου ἔλαβον πᾶσαν δυνατὴν διανοητικὴν καλλιέργειαν καὶ ἠθικὴν διάπλασιν ὡς καὶ τὰ θήλεα, καὶ ἕμαθον νὰ πλέκωσι καὶ ἐπιδιωρθῶσι τὰς περικνημίδας (κάλτσας των), νὰ στρώνωσι τὰς κλῖνας των, νὰ καθαρίζωσι τὰ ὑποδήματά των, νὰ σαρώνωσι τὰ δωμάτια των, καὶ νὰ ἐργάζωνται εἰς τοὺς περὶ τὰ ὀρφανοτροφεῖα κήπους, σκάπτοντα, φυτεύοντα, ποτίζοντα, κτλ.

«Διὰ τὰ ὀρφανὰ οὐδεμίαν χρηματικὴν ἀμοιβὴν ἀπαιτοῦμεν πλὴν διὰ νὰ γίνωσι παραδεκτὰ ἀπαιτοῦνται τὰ τρία ταῦτα·

α.) Νὰ μὴν ἦναι νόθα ἀλλὰ γνήσια καὶ νόμιμα τέκνα.

β.) Νὰ ἀπέθανον καὶ οἱ δύο των γονεῖς· καὶ

γ.) Οἱ γονεῖς των νὰ τὰ ἀφήκων εἰς κατὰστασιν ἀνεργείας.

Ὅπως βεβαιωθῶμεν δὲ περὶ τῶν τριῶν τούτων ἔρευμαι μετὰ πάσης ἐπιστασίας ἐνεργοῦνται· ἀφοῦ ὅμως πεισθῶμεν περὶ αὐτῶν τότε τὸ ὀρφανὸν γίνεταί παραδεκτὸν ἐξ ὁποιασδήποτε πατρίδος καὶ ἂν ἦναι καὶ εἰς ὁποιανδήποτε θρησκείαν καὶ ἂν ἀνήκῃ... Τὰ Νέα ὀρφανοτροφεῖα τῆς Βριστόλης δὲν εἶναι ἰδικὰ μου ὀρφανοτροφεῖα, ἀλλὰ ὀρφανοτροφεῖα τοῦ Θεοῦ καὶ πᾶν ἀνθρώπινον πλάσμα του, στερηθὲν μικρὸν τῶν γονέων του, εὕρισκε ἐν αὐτοῖς τὴν ἰδικὴν του κατοικίαν.»

Ὁ Κ. Μύλλερὸς ἐκ μικρῶν ἀρξάμενος κατήνησε τέλος νὰ ἀναδείξῃ ἐν τῶν εὐγενεστάτων καθιδρυμάτων τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου καὶ νὰ περιθάλψῃ καὶ ἀναθρέψῃ τόσας χιλιάδας ὀρφανῶν τὰ ὅποια ἄλλως, Κύριος οἶδε τί θ' ἀπεγίνοντο. Τοιοῦτου ἀνδρὸς ἀξία σύντροφος καὶ συνεργάτης ἦτο ἡ κοιμηθεῖσα καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα ἡ πόλις τῆς Βριστόλης

συνεικινήθη εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς. Εἶθε καὶ εἰς τὸ ἔθνος μας νὰ ἀναφανῶσι ζεύγη τοιαῦτα.

ΚΑΚΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ κακολογία εἶναι κρυφὴ τις ὑπερηφάνια ἣτις ἀνακαλύπτει τὸ ἄχυρον εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀδελφοῦ μας, καὶ κρύπτει τὴν δοκὸν τὴν εὕρισκομένην ἐντὸς τοῦ ἰδικοῦ μας· εἶναι φθόνος χαμερπῆς, ὅστις, κεντούμενος ὑπὸ τῆς ἰκανότητος ἢ τῆς εὐτυχίας τοῦ ἄλλου, λαμβάνει αὐτὴν ὡς θέμα τῆς ἐπιτιμῆσεώς του καὶ προσπαθεῖ ν' ἀμαυρώσῃ τὴν λάμπην παντός ὅ,τι τὴν ἐξαιλεῖται εἶναι μῖσος μετεμφιεσμένον ὅπερ χύνει ἐπὶ τῶν λέξεών του τὴν πικρίαν τὴν κεκρυμμένην ἐντὸς τῆς καρδίας· εἶναι διπροσωπία μισαρὰ, ἣτις ἐπαινεῖ μὲν κατὰ πρόσωπον, κρυφίως ὁμως καταξοσχίζει· εἶναι ἐπιπολαιότης αἰσχρὰ ἣτις δὲν γινώσκει νὰ νικᾶται καὶ ν' ἀποσύρηται ἀπὸ τινος λέξεως, καὶ ἣτις συχρὰ θυσιάζει τὴν τύχην καὶ τὴν ἡσυχίαν τῆς εἰς τὴν ἀφροσύνην ἐπιτιμῆσεως δυνάμενης νὰ θέλξῃ· εἶναι βαρβαρότης ψυχρὰ ἣτις καταπληγώνει τὸν ἀπόντα ἀδελφόν μας· εἶναι σκάνδαλον διὰ τοὺς ἀκούοντας ὑμᾶς· εἶναι ἀδικία δι' ἧς ἀφαιρεῖς ἀπὸ τὸν ἀδελφόν σου πᾶν ὅ,τι προσφιλεῖς ἔχει.

Ἡ κακολογία εἶναι κακὸν ἀνήσυχον, ταραττον τὴν κοινωνίαν, ρίπτει διχόνοιαν εἰς τὰς πόλεις, χωρίζον τὰς στενωτάτας φιλίας· εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως, πληροῦσα πάντας τοὺς τόπους εἰς οὓς εἰσχωρήσει, ἀταξίας καὶ συγχύσεις, οὐσα πανταχοῦ ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης, τῆς γλυκύτητος καὶ τῆς εὐμενείας. Τέλος εἶναι πηγὴ δηλητηρίου θανατηφόρου· πᾶν ὅ,τι ἐξ αὐτῆς ἐξέρχεται εἶναι δηλητηριασμένον, καὶ δηλητηριάζει πᾶν ὅ,τι τὴν πιρικυκλοῖ. Αὐτοῖ τῆς οἱ ἐπαινοὶ εἶναι φαρμακεροί· αἱ εὐφημῖαι τῆς κακεντρεχεῖς ἢ σιωπὴ τῆς ἐγκληματικῆ· τὰ κινήματά τῆς, αἱ κινήσεις τῆς, τὰ βλέμματά τῆς, πάντα ἔχουσι τὸ δηλητήριον αὐτοῦ ἕκαστον καὶ τὸ διαχύνουσι κατὰ τὸν ἴδιον αὐτῶν τρόπον.

ΜΑΣΣΙΛΛΩΝ.

ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΟΥ ΟΦΕΩΣ.

Οὐδενὸς κτίσματος ζῶντος ἢ ὄψις προξενεῖ εἰς τὸν θεωροῦντα αὐτὸ τόσην ἀποστροφὴν καὶ τόσον φόβον ὅσον ἡ τοῦ ἔρπετου ἐκείνου τὸ ὅποσον ὀνομάζομεν ὄφιν, καὶ ἐν

τούτοις τὸ ἀποτρόπαιον τοῦτο ἐρπετὸν καὶ ἱερὸν ἐθεωρήθη καὶ ἐθεοποιήθη καὶ εἰσέτι εἰς πολλὰς χώρας λατρεύεται! Κατὰ τὰς ἀρχαίας ἡμέρας οἱ Αἰγύπτιοι κοινῶς τὸ ἐλάτρευον, ἐν μεγάλῃ δὲ τινι καὶ δημοσίᾳ τελετῇ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν, ὄντες ἐστεφανωμένοι καὶ φέροντες τὰ τοῦ ὄφεως σύμβολα, συνηθροίζοντο περὶ τὸν βωμὸν τοῦ ὄφεως θεοῦ των καὶ ἐπλήρουν τὸν ἀέρα φωνῶν κραυγάζοντες «εὐα! εὐα!», ἴσως αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου ὄφεως ἀπατηθείσης πρωτοπλάστου ἐκείνης. Εἰς τὰ ἱερογλυφικὰ δὲ αὐτῶν ἦτοι τὰ ἱερά των γράμματα ὁ ὄφεις ἦτο σημεῖον δυνάμεως καὶ ἐκεντᾶτο ἐπὶ τῆς πορφύρας τῶν βασιλέων καὶ ἐτυποῦτο εἰς μέταλλα.

Οὐχὶ σπανίως ἡ τοῦ ἡλίου λατρεία συνηνοῦτο μετὰ τῆς λατρείας τοῦ ὄφεως εἰς μέρη ὅπου καὶ τὰ δύο ταῦτα κτίσματα προσεκυνοῦντο ἀντὶ τοῦ Κτίστου. Πολλάκις εὐρίσκομεν εἰκόνας τοῦ τῆς ἡμέρας φωστήρος περιβεβλημένου ὑπὸ ὄφεων, ὡς ὑπὸ δόξης, ὧν αἱ μὲν οὐραὶ ἀπεμακρύνοντο ἀπ' ἀλλήλων, αἱ δὲ κεφαλαί των ἦσαν συνηνωμένοι ἐντὸς τῆς κεντρικῆς τῶν ἀκτίνων του λάμπειος. Πολλαχοῦ ὁ ὄφεις ἐθεωρεῖτο πηγὴ ὑπερανθρωπίνου σοφίας καὶ πολλὰ θαύματα εἰς αὐτὸν ἀπεδίδοντο. Ἐφ' ἐνός των Ἀσσυριακῶν λίθων, τῶν ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ ἤδη εὐρισκομένων, φαίνεται μέγας τις ὄφεις ἐξάγων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ τὰ τοῦ σφηνοειδοῦς ἀλφαβήτου γράμματα, ἀτινα ἦσαν τῶν γνώσεων τὸ θεμέλιον. Διὰ τῶν ἀρχαιοτήτων γίνεται φανερόν προσέτι ὅτι ἐν Βαβυλῶνι, ἐν τῷ ναῷ τοῦ Βήλου, ὄφεις ἀργυροὶ μεγάλοι κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἔτη ἐλατρεύοντο.

Ἄν δὲ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας στραφῶμεν εἰς τὴν Εὐρώπην, εὐρίσκομεν καὶ εἰς αὐτὴν ἐτι τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, τὴν τῶν ἐπιστημῶν πατρίδα, τὸν ὄφιν ἱερὸν κηρυττόμενον. Τὰ περὶ τοῦ ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν τρεφομένου ἱεροῦ ὄφεως ὡς καὶ τὰ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς εἶναι πασίγνωστα. Παρὰ δὲ Ῥωμαίους

«Γράφον (ζωγράφισ) δύο ὄφεις καὶ τότε ἡ θέσις εἶναι ἱερά.»

λέγει ποιητῆς τις Λατίνος, μαρτυρῶν ὅτι οὔτε εἰς Ῥώμην ἢ τοῦ ὄφεως λατρεία ἦτο ξένη.

Καὶ ταῦτα παρὰ τοῖς πεπολιτισμένοις

τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν· παρὰ δὲ τοῖς ἀπολιτιστοῖς, ὅποιοι τότε ἦσαν οἱ Γαλάται, Γερμανοὶ, Βρεττανοὶ κλπ., ὅπου καὶ τῆς ἀμαθείας τὸ σκότος ἦτο πυκνότερον καὶ ὁ φόβος ἐπὶ τοῦ ὁποίου πᾶσαι αἱ ψευδεῖς θρησκεῖαι βασίζονται μεγαλύτερος, ἢ τοῦ ὄφεως λατρεία ἦτο χονδροειδέστερα. Οἱ ἱερεῖς αὐτῶν ἐκαλοῦντο Δρουῖδαι. Παρὰ τοὺς πόδας τῶν βωμῶν αὐτῶν ἦσαν πάντοτε ὄφεις· τὸ δὲ ἔμβλημα τοῦ ἱερατικοῦ αὐτῶν τάγματος ἦτο ὄφεις ὡά. Σήμερον εἰσέτι σώζονται ἐν Οὐλίσάρη, ὡς λείψανα μεγίστου χειροποιήτου ὄφεως, τετρακόσιοι ἐξήχοντα καὶ εἰς ἐπιμήκεις λίθοι τεθημένοι εἰς δύο μιλίων μήκος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ δεικνύοντες τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐπὶ καὶ περίξ χλοερῶν λόφων ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τῶν Δρουῖδων. Καὶ πέραν δὲ τοῦ ὠκεανοῦ ὅτε ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπεβίβασθησαν ἐπὶ τῆς Ἀμερικανικῆς ἠπείρου εὐρον παρὰ τοῖς ἐγγχωρίοις τὴν λατρείαν τοῦ ὄφεως.

Ἠλὴν οὔτε σήμερον εἰσέτι ἐξέλειπεν ἐκ τῆς γῆς ἢ πρὸς τὸ ἀποτρόπαιον ἐρπετὸν προσφερομένη λατρεία. Περιγηγητῆς τις, ἐπισκεφθεὶς ἐσχάτως τὴν Χρυσὴν παραλίαν, διηγεῖται ὅτι εἶδεν εἰς Χοάδην λιθόκτιστόν τι κτίριον, τὸ ὁποῖον ἦτο τῶν ὄφεων ἱερὸν. Θεωρήσας ἐντὸς διὰ τινος ὀπῆς ἐν τῇ θύρᾳ τοῦ κτιρίου εὐρισκομένης παρετήρησεν ἐν αὐτῇ ἑκατοντάδας εἰδῶν καὶ μεγεθῶν ὄφεις ἡσυχάζοντας, τετιλυγμένους ὡς σχοινία ἢ κρεμαμένους διαφοροτρόπως. Καθ' ἐκάστην οἱ ὄφεις ἐκεῖνοι μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιμελείας διατρέφονται, τρώγοντες τὴν μᾶλλον ἐκλεκτὴν τροφήν, τὴν ὁποῖαν οἱ λατρευταί των δύνανται νὰ τοῖς παρέχῃσι καὶ συνισταμένην εἰς γάλα, ζῶντα πτηνὰ καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἱερός τις βόας εἰσελθὼν εἰς παρακειμένην τινὰ οἰκίαν ἤρπασε παιδίον παίζον ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἡ δυστυχὴς τοῦ παιδίου μήτηρ ἐν τῇ σκληρᾷ θλίψει καὶ τῷ τρόμῳ αὐτῆς οὐδὲν ἄλλο ἐτόλμα νὰ πράξῃ ἢ νὰ προσεύχηται εἰς τὸν ὄφιν θεὸν τῆς, ὅπως ἐλεήσας μὴ καταφάγῃ τὸ τέκνον τῆς· πᾶσα ἄλλη προσπάθεια ὅπως σῶσῃ αὐτὸ θὰ ἦτο ἱεροσυλία!

Διὰ τῆς δουλεμπορίας ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἢ τοῦ ὄφεως λατρεία διεδόθη καὶ εἰς τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν τὰς νήσους. Ἐν Αὐτῇ μέχρις ἐσχάτων, ἂν οὐχὶ μέχρι σήμερον, μικρὸς τις πράσινος ὄφεις ἐλατρεύετο δι' ἀγρίων χορῶν

καὶ μορφασμῶν ἀγροίκων! Δὲν εἶναι ταῦτα πάντα ἴχνη ὄρατὰ τοῦ Ἀρχαίου ἐκείνου Ὄφεως, τοῦ ῥίψαντος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἀνθρώπων τὰ τοῦ σκοτισμοῦ καὶ τοῦ θανάτου σπέρματα ὅπως ἀποσπάσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Ποιητοῦ των; Ἄν οὐχὶ πῶς ἄλλως δύνανται ταῦτα νὰ ἐξηγηθῶσι;

ΧΡΥΣΑΕΤΟΣ ΚΑΙ ΓΥΨ ΔΑΣΥΠΩΓΩΝ.

Ὅρη ἀπόκρημνα κεκαλυμμένα ὑπὸ πυκνῶν δασῶν καὶ διακοπτόμενα ὑπὸ φοβερῶν βαράθρων εἶναι τὸ προσφιλὲς ἐνδιαίτημα τοῦ βασιλέως τῶν πτηνῶν ὅστις καλεῖται χρυσάετος. Ὁ Χρυσάετος ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀρπακτικῶν λεγομένων πτηνῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου ζῆ ζῶν μονήρη καὶ εἶναι θηριώδης καὶ λίαν ἀπότολμος. Περιφρονῶν τὴν νεκρὰν τροφήν, εἰς ἣν οἱ γύψες τοσοῦτον ἀρέσκονται, ζῆ, ὡς ὁ ὑπερήφανος τῶν δασῶν κυνηγός, ἐκ τῆς θήρας τὴν ὁποῖαν, ὅταν δὲν ἦναι βαρεῖα, μεταφέρει εἰς τὴν μονήρη του φωλεάν ὅπως καταφάγῃ ἐν ἡρεμίᾳ. Μεγάλαι πτηνὰ, λαγωοὶ, ἀμνοὶ, ἐρίφια καὶ τὰ τοιαῦτα ἀποτελοῦσι τὴν λείαν του. Τὴν φωλεάν του, ἣτις συνίσταται ἀπὸ στρώμα ῥάβδων, στήνει ἐπὶ τοῦ χείλους βαράθρου τινὸς ἀπροσῆτου, καὶ ἐκεῖ γεννᾷ καὶ ἀνατρέφει τὰ μικρά του, ὄντα συνήθως δύο τὸν ἀριθμὸν· τρέφει δὲ αὐτὰ μὲ τὰς αἰμοσταγεῖς σάρκας τοῦ εἰσέτι θερμοῦ θύματός του. Ἡ φθορὰ τὴν ὁποῖαν ἐν μόνον ζεῦγος αὐτῶν προξενεῖ εἰς τὰ ζῶα τῶν περὶ τὴν φωλεάν του τόπων ἐπὶ πολλῶν λευγῶν διάστημα εἶναι σχεδὸν ἀπίστευτος. Ὁ Βεχστεῦν λέγει ὅτι εἰς μίαν μόνον φωλεάν ἀετοῦ ἐν Γερμανίᾳ εὐρέθησαν «οἱ σκελετοὶ τριακοσίων νησῶν καὶ τεσσαράκοντα λαγῶν» ἀναμφιβόλως δὲ οὔτοι ἦσαν σκελετοὶ ζῶων τὰ ὅποια ὁ ἀετὸς ἠδύνατο νὰ μεταφέρει εἰς τὴν φωλεάν του· τὰ λείψανα τῶν μεγαλειτέρων βεβαίως ἠφίνοντο εἰς τὴν θέσιν ὅπου ἐφονεύοντο.

Ὁ λαμμεργεῖρος ἢ δασυπόγων γύψ εἶναι ἐφάμιλλος τοῦ ἀετοῦ κατὰ τὴν τόλμην καὶ ἀρπακτικότητά του. Διαιτώμενος ἐπὶ πάντων τῶν ὀρέων τῆς Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς εἶναι ὁ τρόμος τῶν εἰς τὰς ὑπορείας καὶ ἐντὸς τῶν κοιλάδων βοσκομένων ποιμνίων. Ὁ αἶγαγρος τῶν ἄλπεων, ὁ λαγῶς, ὁ ὄρειος μῦς καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι ἢ

συνήθης λεία του. Προσέτι πίπτουσι θύματα του τὰ νεογνά, τὰ ἄρρωστα καὶ τὰ ἀδύνατα ἐκ τῶν μεγάλων τετραπόδων, τῶν ὀπίων καὶ τὰ ἰσχυρὰ ἐνίοτε δὲν δύνανται νὰ τὸν διαφύγῃσι. Λέγεται προσέτι ὅτι ἤρπασε καὶ μικρὰ παιδία. Πετώμενος ὑπὲρ τὰς χιονοσκεπεῖς κορυφὰς τῶν γιγαντιαίων Ἀλπεων παραφυλάττει ἐωσοῦ ὁ ἀπρόσεκτος αἶγαγρος πλησιάσῃ τὸ χεῖλος βαράθρου τινὸς ἢ διέρχῃται στενὸν μεταξὺ κρημνῶν πέρασμα, καὶ τότε αἰφνης, ὡς ἡ ἀποκοπτομένη νηροστηθὰς τῶν μερῶν ἐκείνων, ῥίπτεται πρὸς τὰ κάτω καὶ κρημνίζει τὸ δυστυχὲς ζῶον ἐντὸς τῆς χαινούσης ἀβύσσου. Μετὰ τοῦτο πετῶν περίξ, ὡς νὰ ἐθεάτο τὸ ἀποτελεσμα τῆς αἰμοχαροῦς του πράξεως, κατέρχεται εἰς τὸ βάθος καὶ κατατρώγει τὰς εἰσέτι σπαραττούσας σάρκας. Σπανίως πειράται νὰ μεταφέρῃ εἰς τὴν φωλεάν του ὡς ὁ ἀετὸς τὴν λίαν του· μὴ ἔχων τὴν ἰσχύν ἐκείνου ἀναπαύει τὴν πείνάν του ἐκεῖ· ἂν ὅμως ἔχῃ νεογνά τότε σχίζει τὴν σάρκα τοῦλάχιστον τῶν μεγάλων θυμάτων του καὶ μεταφέρει κατὰ τεμάχια τὴν λείαν εἰς τὴν φωλεάν του. Καίτοι δὲ ὁ Γυπάετος οὗτος προκρίνει νὰ τρέφῃται διὰ τοῦ καρποῦ τῆς ἀρπάγου τόλμης του, δὲν καταφρονεῖ ὅμως καὶ τὰ δυσώδη πτώματα εἰς ἃ εὐαρεστεῖται ὁ κυρίως γύψ· πολλάκις ὄραται πετώμενος ἀργὰ καὶ χαμηλὰ καὶ διευθυνόμενος πρὸς τὴν τοιαύτην τροφήν ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ συναπαντᾶται μετὰ τῶν ὁμοίων του τῶν κατοικούντων τὰ περίχωρα. Κοινῶς ὅμως τὰ πτηνὰ ταῦτα δὲν συζῶσιν ἀλλ' ἕκαστον ζητεῖ τὴν τροφήν του μόνον του, ἢ συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ συζύγου του.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικῆ) Γ. Μ.

ΚΥΡΙΩΤΑΤΑ ΕΞΑΓΟΜΕΝΑ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΕΩΣ ΤΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΙΩΝ ΕΠΙΓΡΑΦΩΝ.

Περὶ τὰ ἔσχατα τῆς βασιλείας τοῦ προμνημονευθέντος Σαρδαναπάλου (1) ἢ ὀλίγον μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ, εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀσίαν, ὡς μαθάνομεν ἐκ τοῦ Ἡροδότου, Σκύθαι, οἵτινες ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης τοὺς Κιμμερίους καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτοὺς φεύγοντας κατήντησαν εἰς τὴν Μηδι-

(1) Σελ. 64.

κὴν χώραν (Α, 103). Τὴν Μηδίαν πρὸ μικροῦ εἶχεν ἤδη διοργανίσει ὁ Δηϊόκης, εἰς τὸν θρόνον τῆς ὁποίας ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς τῶν Σκυθῶν ἐκάθητο ὁ ἐγγονός του Κυαζάρης, ὅστις λέγεται γενόμενος μέγας βασιλεὺς καὶ κατακτητής. Πλὴν ἠττηθεὶς ὑπὸ τῶν Σκυθῶν ἠναγκάσθη νὰ ἀνέχηται αὐτοὺς ἐπὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ ὄλα ἔτη, μετὰ τὰ ὁποῖα διὰ δόλου κατακόψας πολλοὺς ἐξ αὐτῶν ἔλαβε τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀσίας. Τότε οἱ Μηδοὶ «εἶλον καὶ τὴν Νίνον καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποίησαντο πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης» (Ἡροδ. Α'. 106). Ἦτο λοιπὸν φυσικὸν μὲ τὸν Σαρδανάπαλον νὰ ἐκλείψωσι καὶ τὰ μνημεῖα τῆς Ἀσσυριακῆς δόξης· οἱ διάδοχοί του, διαρκούσης τῆς Σκυθικῆς κυριαρχίας οὐδὲν κατόρθωμα εἶχον νὰ χαράξωσι ἐπὶ τῶν λίθων ἀπ' ἐναντίας τὰ ὑπ' αὐτοὺς ἔθνη ἤρχισαν νὰ ἀποστατῶσιν ἕωσθε τέλος καὶ αὐτὴ ἡ Νινευὴ καταστραφείσα ὑπὸ τῶν Μηδῶν ἐξέλιπεν. Ἐν τούτοις ἡ Βαβυλωνία μοῖρα, ἣτις δὲν ὑπέκυψεν εἰς τοὺς Μηδούς, ἤρχισε νὰ ἐνδυναμοῦται καὶ ὑπὸ τὸν Ναβοπαλάσσαρον τὸν πατέρα τοῦ Ναβουχοδονόσσου, ὅστις ἐπεμφε τὸν υἱὸν του τοῦτον καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Αἴγυπτον 1), ἀνεδείχθη μεγάλη. Αἱ τῆς ἐποχῆς λοιπὸν, τῆς μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Νινευῆ ἐπιγραφαί, αἱ ἐν Βαβυλωνί ἀνακαλυφθεῖσαι, αἴτινες ἀρχονται ἀπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσσου 604 π. Χ. καὶ τελευτῶσιν εἰς τὸν Ναβόννηδον 538 π. Χ., περιλαμβάνουσαι ἐξήκοντα ἐξ ἔτων διάστημα, ὑποδηλοῦσι τὴν φυσικὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας ταύτης.

Ἀλλὰ, ἐκτὸς τῶν περὶ τῶν τελευταίων τούτων βασιλέων τῆς Βαβυλωνίας ἀνακαλυφθεισῶν, εὐρέθησαν, ὡς ἤδη εἶπομεν (2) καὶ ἄλλαι κατὰ χίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη αὐτῶν ἀρχαιότεραι, αἱ ὁποῖαι δυσκολώτατα ἀναγινώσκονται καὶ μόλις κατὰ μέρος ὑπὸ τῶν σοφῶν ἐννοοῦνται. Ἐπὶ τῶν λίθων ἐκείνων, τῶν παμπαλαίων, σημειοῦνται πράγματα πολὺ τῶν Ἀσσυριακῶν ἀρχαιότερα, καὶ σημειοῦνται διὰ γλώσσης οὐχὶ σημιτικῆς ἀλλὰ χουσιτικῆς ἢ Αἰθιοπικῆς, ἣτις διὰ τῆς ὁμοιότητος τῶν λέξεων αὐτῆς πρὸς τὰς τῶν νῦν ἐν Ἀβυσσινίᾳ, Γάλλᾳ, Γόγγᾳ, Ἀγαῦ

καὶ λοιπῶν τῆς Ἀφρικῆς τόπων λαλουμένων ἐννοεῖται. Ἄν εἰπώμεν δὲ ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀπλῆ τις σύμπτωση οὐδεμίαν λογικὴν ἐξήγησιν δίδομεν εἰς τὸ πρᾶγμα. Περιερχόμεθα λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι, καθὼς οἱ πρόγονοι τῶν Κελτῶν, Τευτόνων, Ἰώνων καὶ Ἰνδῶν συνῶκον καὶ ἀπετέλουν ποτὲ ἓν καὶ μόνον ἔθνος, τὸ τῶν Ἀρίων, οὕτως ὑπῆρξε ποτε καιρὸς καθ' ὃν καὶ οἱ Αἰθίοπες ἐλάλουν μετὰ τῶν Βαβυλωνίων μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἐθεωροῦντο εἰς καὶ ὁ αὐτὸς λαός. Τὰ περὶ τοῦ Νεβρώδ τοῦ Χουσίτου ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς Γενέσεως λεγόμενα πολλοὶ ἐθεώρουν ἀπίθανα καὶ ἐκῆρυττον ὡς μῦθον ἐπόμενοι δὲ τῷ Κτησίᾳ οἱ πλείστοι ἐπίστευον ὅτι πρῶτος θεμελιωτὴς κράτους ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἦτο ὁ Νίνος καὶ ὅτι μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἡ γυνὴ του Σεμίραμις ἐκτίσεν τὴν Βαβυλωνίαν, εἰς δὲ τὸν Βηρωσσὸν ὅστις «μέμφεται τοῖς ἑλληνικοῖς συγγραφεῦσιν ὡς μάτην οἰομένους ὑπὸ Σεμιράμειος τῆς Ἀσσυρίας κτισθῆναι τὴν Βαβυλωνίαν» οὐδεμίαν ἐδίδον προσοχὴν. Ἐν ὅμως ἐκ τῶν κυριωτάτων ἀποτελεσμάτων τῶν ἐν Μεσοποταμίᾳ ἐρευνῶν ὑπῆρξε καὶ ἡ φανέρωσις τῆς ἀληθείας περὶ τῆς υπάρξεως ἀρχαιοτάτου Βαβυλωνιακοῦ βασιλείου καὶ τοῦ χουσιτικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ ἐν τῇ Γενέσει Νεβρώδ καὶ αἱ ἀρχαιόταται τῶν Βαβυλωνίων ἐπιγραφῶν οὐδὲν ἀναφέρουσι, ἴσως διότι αἱ περὶ αὐτοῦ λαλοῦσαι δὲν περιῆλθον μέχρις ἡμῶν· περὶ ἄλλου τινὸς ὅμως ἀρχαιοτάτου συμβάντος, τοῦ ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ τῆς Γενέσεως κεφαλαίῳ, αὐταὶ φαίνονται μετὰ τῆς Γραφῆς συμφωνοῦσαι. Περὶ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀβραάμ (2,000) π. Χ.) ἡ θέσις τοῦ Βαβυλωνιακοῦ βασιλείου εἶχε πολὺ ἀλλοιωθῆ, διότι ἀντὶ κράτους κυριάρχου ἦτο ὑποτελὲς εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Αἰλάμ ἢ Σουσιανῆς, κειμένης μετὰ τοῦ ποταμοῦ Τίγρεως καὶ τοῦ μεγάλου ὄροπέδιου τῆς Περσίας. Κατὰ τὴν Γραφὴν ὁ Χοδολλογομόρ, βασιλεὺς τοῦ Αἰλάμ ἐποίησε πόλεμον κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ Ἀβραάμ, πρὸς τοὺς βασιλεῖς τῆς Παλαιστίνης καὶ εἶχε μεθ' αὐτοῦ ὡς σύμμαχον, ἐκτὸς ἄλλων καὶ τὸν βασιλέα τῆς Σενναάρ, ἦτοι τοῦ τόπου, ἐφ' οὗ ἡ Βαβυλωνί ἔκειτο. Ἐξ ἐσχάτως δὲ ἀναγνωσθείσης ἐπιγραφῆς γίνεται φανερόν ὅτι βασιλεὺς τις

(1) Βηρωσ. ἐν Ἰωσ. Α'. κατὰ Αἰπίωνος 19.

(2) Σελ. 51.

τοῦ Αἰλάμ, Χουδοῦρ Νακοῦντα καλούμενος, ἐκυρίευσεν τὸ 2296 ἢ 2286 π. Χ. τὴν Βαβυλωνίαν, ἀλλὰ δὲ μνημεῖα μᾶς γνωστοποιοῦσιν ὅτι ἡ κυρίευσις αὐτῆς τέλος ἀπέληξεν εἰς τὸ νὰ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ Βαβυλωνίου θρόνου Αἰλαμιτικὴ δυναστεία. Μεταξὺ τῶν ἀναγνωσθέντων ὀνομάτων τῶν ἀρχαιοτάτων βασιλέων τῆς Βαβυλωνίας εὐρέθη καὶ τὸ τοῦ Χουδοῦρ-Μαβούκ, φέρον καθαρῶς Αἰλαμιτικὸν χαρακτήρα καὶ ἀκριβῶς ἀνάλογον μὲ τὸ τοῦ Χουδοῦρ Νακοῦντα καὶ τὸ τοῦ Χουδοῦρ Λαγομέρ· ὅστις προσέτι ὀνομάζεται καὶ «ἐρημωτὴς τῆς Συρίας». Ἐν γένει λοιπὸν ἡ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν κατάστασις τῆς Βαβυλωνίας δεικνύεται διὰ τῶν ἐπιγραφῶν ὁποῖα καὶ ἐν τῷ ἰδ' κεφαλαίῳ τῆς Γενέσεως ὑποδηλοῦται. Αἱ τῶν μετὰ ταῦτα ἐποχῶν ἐπιγραφῶν οὐδόλως πλέον ἀναφέρουσι ὅτι οἱ Βαβυλώνιοι εἰσέβαλον εἰς τὴν Συρίαν, ἢ δὲ Παλαιὰ Διαθήκη οὐδόλως ποιεῖται μνησίαν αὐτῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἐζεκίου. Πλὴν ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ἡ Ἀσσυρία, ὡς ἤδη εἶδομεν, ἤρξατο διοργανίζομένη καὶ αὐξάνουσα ἐπὶ βλάβῃ τῶν ἑαυτῆς γειτόνων ἕωσθε τέλος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Μεροδάχ Βαλαδάν, ἀλώσασα καὶ αὐτὴν τὴν Βαβυλωνίαν, ἀνέδειξε μόνην τῆς Ἀσίας πρωτεύουσαν τὴν Νινευῆ. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ Ἀσσυριακοῦ μεγαλείου ἐπιγραφῶν κηρύττουσαι τὴν δόξαν τῆς Βαβυλωνίας οὔτε ἦσαν δυνατὰ οὔτε ἀνειγέρθησαν. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Νινευῆ ὅμως καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ Ναβουχοδονόσσου ἰδοῦ αὐταὶ πάλιν ἀρχονται, πλὴν οὐχὶ πλέον εἰς Χουσιτικὴν ἀλλ' εἰς Σημιτικὴν γλῶσσαν. Ὁ Χουσιτικὸς χαρακτήρ τῆς πρώτης Βαβυλωνίας ἐνεκα τῆς ἐπιπολάσεως τοῦ σημιτικοῦ στοιχείου ἤδη ἐξέλιπεν.

Αἱ νεώτεραι τῶν Βαβυλωνιακῶν ἐπιγραφῶν ἀρχονται, ὡς ἤδη εἶπομεν, ἀπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσσου, 604 π. Χ. καὶ ἐκλείπουσι μετὰ τοῦ Ναβόννηδου ἀλλ' εἶναι λίαν ἐκλείπει. Τοῦ Ναβουχοδονόσσου οὐδεμία ἱστορικὴ ἐπιγραφὴ μέχρις ὥρας ἀνεκαλύφθη. Αἱ δὲ εὐρεθεῖσαι δὲν διηγοῦνται κατορθώματα, φαίνεται ὅμως ἐξ αὐτῶν ὅτι ὁ Ναβουχοδοῦρ-ουζοῦρ οὗτος ἐγένετο ἰδρυτὴς ἢ μᾶλλον ἀνακαινιστὴς πάντων σχεδὸν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἄλλων δημοσίων κτιρίων, πάσης τῆς χώρας του καὶ ἰδίως τῆς Βαβυλωνίας ὥστε εἰς βασιλέα οἷος ἦτο οὗτος εἶναι

φυσικότατον τὸ ὑπὸ τοῦ προφήτου Δανιὴλ εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τιθέμενον. «Οὐχ αὐτὴ ἐστὶ Βαβυλωνί ἡ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου; (1)» Τὸ κράτος του, κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς, ἐξετείνετο «ἀπὸ θαλάσσης εἰς θαλάσσαν» ἦτοι ἀπὸ τῆς Περσικῆς μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐμπεριλαμβάνον φυσικῶς καὶ τὴν Παλαιστίνην, τὰ δὲ πλοῦτη καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις του ἦσαν κολοσσιαία· πλὴν δυστυχῶς αἱ περὶ τῶν ἐκστρατειῶν αὐτοῦ λαλοῦσαι ἐπιγραφῶν δὲν εὐρέθησαν ὥστε τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ ἄλωσιν τῶν Ἱεροσολύμων, τὴν καταστροφὴν τοῦ περιφύμου πρώτου ναοῦ καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ Ἰούδα λείπουσι.

Ὁ Ναβουχοδονόσσος μετὰ βασιλείαν τεσσαράκοντα καὶ τριῶν ἐτῶν (604—561 π. Χ.) ἀρρωστήσας, κατὰ τὸν Βηρωσσὸν, ἀπέθανε· «τῆς δὲ βασιλείας κύριος ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εὐδελμαράδουχος. Οὗτος προστάς τῶν πραγμάτων ἀνόμως καὶ ἀσελγῶς, ἐπιβουλεύει ὑπὸ τὴν ἀδελφὴν ἔχοντος αὐτοῦ Νηριγλισοόρου ἀνηρέθη, βασιλεύσας ἔτη δύο (2)». Περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ναβουχοδονόσσου αἱ ἐπιγραφῶν οὐδὲν λέγουσι καὶ εἶναι φυσικὸν κατὰ τὸν βίον τὸν ὁποῖον διῆξεν. Ὁ φονεύσας αὐτὸν ὅμως, ὅστις καὶ ἐβασίλευσε τέσσαρα ἔτη (559—555 π. Χ.) ἐφιλοτιμήθη ν' ἀφίση πλίνθους γεγραμμένους. Ἐκ τούτων μαθηάνομεν ὅτι ὁ Νεργάλ-σάρ-ουζοῦρ οὗτος, ὁ γαμβρὸς τοῦ Ναβουχοδονόσσου, μετὰ τοῦ βασιλικῆς ἀξιώματος ἦν καὶ τὸ μέγα τότε ἐν Βαβυλωνί ἀξίωμα τοῦ Ρούβου-Ἐμγα ἢ Ραβ-Μάγ· καὶ φαίνεται ὅτι ἦτο εἰς ἐκ τῶν στρατηγῶν τοῦ πενθεροῦ του εἰς οὗς ἀνετέθη ἡ ἰδιαιτέρα περὶ τοῦ Ἱερουμίου μέριμνα. Τοῦτον διεδέχθη ὁ υἱὸς του Λαβοροσοάρχου, ὅστις ἦτο παιδίον καὶ ἐβασίλευσε μόνον ἐννέα μῆνας, μετὰ τοὺς ὁποῖους «διὰ τὸ πολλὰ ἐμφαίνειν κακοήθη ἀπετυμπανίσθη». Μετὰ τὴν ἀφίσην τοῦ κακοήθους παιδίου «συνελθόντες οἱ ἐπιβουλεύσαντες αὐτῷ κοινῇ τὴν βασιλείαν περιέθησαν Ναβόννηδον τινί, τῶν ἐκ Βαβυλωνίας, ὄντι ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπισυστάσεως (3)». Τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς βα-

(1) Δαν. δ'. 27. (2) Βηρωσ ἐν Ἰωσ. κατὰ Ἀπ. Α'. 20. (3).

σιλείας τοῦ Ναβοννήδου τούτου (538 π. Χ.), Κύρος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, ἀφοῦ ὑπέταξε τὴν λοιπὴν Ἀσίαν πᾶσαν, ὤρμησε καὶ κατὰ τῆς Βαβυλωνίας μετὰ δυνάμειος πολλῆς. Ὁ Ναβόννηδος τότε ἀπαντηθεὶς μετ' αὐτοῦ ἠττήθη καὶ μετ' ὀλίγον φυγὼν ἐκλείσθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Βορσιπητῶν. Ἀφοῦ ὁ Κύρος ἐγένετο κύριος τῆς Βαβυλωνίας, ἐκίνησεν ἐπὶ Βόρσιππον κατὰ τοῦ Ναβοννήδου, ὅστις, παραδοθεὶς, ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ νικητοῦ, ὅπως διέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου του εἰς Καρμανίαν. Οὗτος κατηργήθη καὶ ἡ Βαβυλωνία μοναρχία, κυρίαρχοι δὲ πάσης τῆς Ἀσίας ἀνεδείχθησαν οἱ Πέρσαι καὶ Μῆδοι.

Εἰς τὰ κατὰ τὴν ἄλωσιν ταύτην τῆς Βαβυλωνίας καὶ τὰ περὶ τοῦ τελευταίου αὐτῆς βασιλέως Ναβοννήδου ἢ Λαβυνήτου καὶ ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Βηρωσσός καὶ ὁ Πολύστωρ καὶ ὁ Ἀβυδινός συμφωνοῦσι, μόνος δὲ ὁ τότε σύγχρονος καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βαβυλωνίᾳ προφήτης Δανιὴλ φαίνεται οὐ μόνον μὴ συμφωνῶν ἀλλὰ καὶ ἀντιφάσκων πρὸς τοὺς ἱστορικοὺς τούτους. Κατὰ τὸν Δανιὴλ τὴν νύκτα καθ' ἣν οἱ Μῆδοι καὶ Πέρσαι εἰσῆλθον νικηταὶ εἰς Βαβυλῶνα εὔρον ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτῆς Βαλτάσαρόν τινα τὸν ὁποῖον καὶ ἐφόνευσαν. Οἱ ζητοῦντες λοιπὸν ἀφορμὴν ὅπως διασῶσιν τὴν θρησκείαν, βασιζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῶν Ἑλλήνων ἱστορικῶν ἐκέρυττον τὸν Δανιὴλ ὡς ἱστορικῶς ἐσφαλμένον καὶ ἐπομένως ἀνάξιον πίστεως. Τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο δεινόν. Ἀφ' ἑνὸς ἢ ἀξιοπιστία τῶν συγγραφέων ἦτο ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ἀφ' ἑτέρου τὸ βιβλίον τοῦ Δανιὴλ, ἀποτελεῖ μέρος τῆς Γραφῆς, ἣτις ὑπὸ πάντων τῶν χριστιανῶν πάντων τῶν αἰώνων καὶ πιστεύεται καὶ κηρύττεται ἀσφαλτος. Ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου καὶ δεινοῦ τῆς ἱστορίας μέρους μικρὰ τις ἀνακάλυψις γενομένη πρό τινων ἐτῶν διέχυσε τόσον φῶς ὥστε τὰ πάντα ἦλθον εἰς ἄρμονίαν. Ἡ ἀνακάλυψις συνίσταται εἰς ἐπιγραφὴν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναγινώσκειται ὅτι «Ναβοῦ-Ναῆδ ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλωνίας», ὅστις ἀπεδείχθη ὁ αὐτὸς μὲ τὸν Ναβόννηδον τοῦ Βηρωσσοῦ καὶ τὸν Λαβύνητον τοῦ Ἡροδότου, «προσέλαβε Βίλ-σάρ-ούζορ, τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ υἱὸν συμμετόχον τῆς βασιλείας» κατὰ τὰ τελευταία τῆς ἐτη. Κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῶν Περσῶν καὶ Μήδων λοιπὸν δὲν ἐβασί-

λευε μόνος ὁ Ναβόννηδος· ἀν δὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ Βαβυλωνίου θρόνου δύο βασιλεῖς εἶναι φυσικὸν ὅτι ὁ εἰς ἐξ αὐτῶν ἤθελε τρέξει πρὸ τοῦ ἐπερχομένου κινδύνου, ὅπως ἀποσοβῆσθαι αὐτὸν, ὁ δὲ ἕτερος, ὁ καὶ ἀπειρότερος θὰ ἔμεινε ἐν τῇ πρωτεύουσῃ, ὅπως καὶ συνέβη. Τοῦτο ὑποδηλοῦται καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διηγήσει τοῦ προφήτου λέγοντος, ὅτι τὴν αὐτὴν νύκτα καθ' ἣν οἱ Πέρσαι ἔμελλον νὰ εἰσβάλλωσιν ὁ Βαλτάσαρος ὡν λίαν τεταραγμένος προσεκάλεσεν αὐτὸν καὶ τῷ εἶπεν, «Δανιὴλ, εἴαν δυνήθῃς νὰ μοὶ ἀναγνώσῃς τὴν γραφὴν ταύτην καὶ νὰ ἐξηγήσῃς αὐτήν, θέλω σὲ ἐνδύσει πορφύραν καὶ θὰ ἄρξῃς τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.» Ἡ περίστασις ἦτο τόσον δεινὴ ὥστε οὐχὶ τρίτον ἀλλὰ δευτέρον ἤθελε τὸν κηρύξει ἀμέσως, ἀν ἡ δευτέρα θέσις δὲν κατείχετο ὑπ' αὐτοῦ.

Τοιαῦτα τὰ κυριώτατα ἀποτελέσματα τῶν διὰ σφηνοειδῶν γραμμάτων ἐπιγραφῶν, ὡς κατ' ἐπιτομὴν πρὸ πάντων ἐκ τῶν τοῦ καθηγητοῦ Ῥωλινσῶνος ἠρανίσθημεν. Πόσον δὲ διέχυσαν φῶς οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ἀλλὰ καὶ ἐπὶ παντός εἶδους ὕλης ἀρχαίας, βεβαίως εἶναι ἀδύνατον δι' ὀλίγων νὰ παρασταθῇ. Ἐλπίζομεν ὅμως ὅτι καὶ διὰ τῶν ὀλίγων τῶν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μέχρι τοῦδε ρηθέντων, ἀν ὅχι ἄλλο τοῦλάχιστον ἐδείχθη ἡ μεγάλη ἀξία τῶν ἐπὶ τῶν λίθων ἀπαντωμένων παλαιῶν γραμμάτων, τὰ ὁποῖα ὅταν δὲν ἐκτιμῶμεν οὐ μόνον τὴν πατρίδα ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα ζημιοῦμεν.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Κοινῶς εἰς τὰς μολυβδαύχους γέας ἐμπεριέχεται τόσος ἄργυρος ὥστε ἡ ἀπὸ τοῦ μολυβδίου διαχώρησις του ἀφίνη μεγάλη κέρδη.

— Ὅτε, ὡς ἐν περιπτώσει ἀσθενείας, εἶναι ἀνάγκη νὰ διατηρῆται ἀμυδρὸν τι φῶς ἐντὸς τοῦ δωματίου καὶ πάντα τὰ ἄλλα μέσα ἐλλείπουσι, τότε καὶ διὰ μικροῦ τινος τεμαχίου κηρίου (σπερματσέτου) ἐπιτυγχάνεται τοῦτα. Ὁ τρόπος δὲ δι' οὗ ἐπιτυγχάνεται, εἶναι νὰ θέσῃ τις ἄλας ψιλὸν ἐπὶ τοῦ ἀναπτομένου μέρους τοῦ κηρίου ἕως οὗ τὸ ἄλας φθάσῃ τὸ μαῦρον τῆς θριαλλίδος (τοῦ φητυλίου.) Διὰ τοῦ τρόπου τούτου μικρὰ καὶ ὠραία φλόξ διατηρεῖται καθ' ὅλην τὴν νύκτα.